

Ravijuhendite Nõukoja koosoleku protokoll 2021-3

Ravijuhendite Nõukoja koosolek 08.06.2021

Toimumisaeg: 08.06.2021, algus 13.00 lõpp 17.00

Videokoosolek MS Teams keskkonnas

Osalesid: Ravijuhendite Nõukoja esimees Kadri Tamme ja põhiliikmed Neve Vendt, Ruth Kalda, Gerli Usberg, Agnes Aart, Senta-Ellinor Michelson, Anneli Rätsep, Piret Viiklepp, Ulla Raid, Alar Irs (lahkus pärast südamepuudulikkuse ravijuhendi kinnitamist), Üllar Lanno (alates 2. tüüpi diabeedi ravijuhendi kinnitamisest), Jekaterina Šteinmiller, Maivi Parv ja asendusliikmed Maarja Hallik, Kertu Rünkorg ja Marion Kalju.

Kutsutud: Kristina Köhler, Kaja-Triin Laisaar, Mari Levin, Anne Minka, Urmeli Katus, Tatjana Meister, Kairit Linnaste, Anna Vesper, Paula Tomson.

Koosolekut juhatas Kadri Tamme, protokollis Paula Tomson

13.00–13.10 Koosoleku sissejuhatus ja nõukoja liikmete huvide deklaratsioonide läbivaatus. *Kadri Tamme (Ravijuhendite Nõukoja esimees)*

Nõukoja liikmete huvide deklaratsioonides täiendusi ei ole.

13.10–13.15 Kokkuvõtte nõukoja 30.03.2021 ja käesoleva koosoleku vahelisel ajal elektroonselt tehtud tööst. *Kaja-Triin Laisaar (ravijuhendite püsisekretariaat)*

23.04.2021 saatis püsisekretariaat nõukojale järgmised elektroonsed tööülesanded, millele paluti vastust 29.04.2021:

(1) Ravijuhendite Nõukoja 30.03.2021 koosoleku protokoll korrigeerimine (vajadusel). Ülesanne oli neile nõukoja liikmetele, kes osalesid nõukoja 30.03.2021 koosolekul. Paluti anda teada, kui osaleja hinnangul oli protokoll vaja täiendada või selles midagi muuta.

(2) Muudatuste kinnitamine 2021. aastal alustanud/alustavate ravijuhendite meeskondades. Püsisekretariaat tegi ettepaneku teha ravijuhendite meeskondades järgnevas tabelis toodud muudatused. Kui tavapäraselt vajab püsisekretariaat nõukoja arvamust eelkõige just tööühmade komplekteerimisel, siis tabelis esitatud ainsas tööühma puudutavas täienduses jõudis nõukoda põhimõttelisele kokkuleppele juba oma 30.03.2021 koosoleku ajal.

Tervishoiutekkeliste infektsioonide ennetuse ja kontrolli juhend	Alice Venski	tööühma liige	A. Aart Eesti Haiglate Liidu esindajana esitas ravijuhendi tööühma 10. liikmeks A. Venski, kes töötab infektsioonikontrolliöena Lõuna-Eesti Haiglas.
--	--------------	---------------	--

	Liisa Saare	sekretariaadi juht	Vahetavad sekretariaadis oma positsioonid – sekretariaati asub juhtima L. Saare.
	Kaja-Triin Laisaar	sekretariaadi liige	
Transfusioonravi juhend	Kairit Linnaste	sekretariaadi juht	Vahetavad sekretariaadis oma positsioonid – sekretariaati asub juhtima K. Linnaste.
	Kaja-Triin Laisaar	sekretariaadi liige	
Suitsetamisest loobumise nõustamise juhend	Kristin Kolts	sekretariaadi liige	Lisandub sekretariaati, et juhendi töömahtu arvestades optimeerida igale sekretariaadiliikmele langev töökoormus.
Migreeni ravijuhend	Helena Lepassar	sekretariaadi liige	Lisandub sekretariaati, et juhendi töömahtu arvestades optimeerida igale sekretariaadiliikmele langev töökoormus.

(3) Ravijuhendi “Epilepsia käsitus fertiilses eas naistel ja rasedatel” käsitusala kinnitamine. Juhendi fookust ja käsitusala oli nõukojale tutvustatud juba 30.03.2021 koosolekul, kuid juhendi töörühm vajab veel üht arutelu (koosolekut), et käsitusala lihvida. Olulisi sisulisi muudatusi käsitusalas pärast esmast nõukojale tutvustamist ei tehtud. Nõukoja põhiliikmetel paluti käsitusosalaga tutvuda ja see sobivusel kinnitada.

Nõukoja 12 liiget olid oma kinnituse kõigile kolmele tööülesandele (dokumendile või muudatustele) esitanud 29.04.2021. Et nõukoja 13nda liikme vastus saabub 30.04.2021, saab seisuga 30.04.2021 nõukoja poolt ühehäälselt (elektroonselt) kinnitatuks lugeda:

- RJNK 30.03.2021 koosoleku protokoll (koos lisadega);
- muudatused ravijuhendite koostamise meeskondades;
- ravijuhendi "Epilepsia käsitus fertiilses eas naistel ja rasedatel" käsitusala.

13.15–13.40 Kolme ravijuhendi käsitusala arutelu ja sobivusel kinnitamine. *Kairit Linnaste, Urmeli Katus, Kaja-Triin Laisaar (ravijuhendite püsisekretariaat)*

Juhendi käsitusalast andis lühiülevaate vastava juhendi koostamist koordineeriv või sellega seotud püsisekretariaadi liige – vastavalt K. Linnaste, U. Katus ja K.-T. Laisaar.

- „Transfusioonravi juhend (I osa). Äge verejooks ja massiivne transfusioon; patsiendi operatsioonile eelnev ambulatoorne ja perioperatiivne käsitus. ”
- „Migreeni esmane diagnostika ja farmakoteraapia täiskasvanutel”
- „Infektsioonikontrolli standard- ja isolatsiooninõuded” (algselt teemaalgatuses pealkirjaks „Tervishoiutekkeliste nakkuste ennetamise ja kontrolli juhend”)

Nõukoja liikmetel käsitusaladele täiendusettepanekuid ei olnud.

Lisaks tegi püsisekretariaat ettepaneku lisada infektsioonikontrolli juhendi töörühma 11. liikmena Signe Juhkam. Tema lisamist pidas vajalikuks ravijuhendi töörühm, et juhendi koostamisel oleks esindatud ka hooldekodude vaatenurk. S. Juhkam töötab Keila (ühendatud) õendushaiglas ja

hooldekodus, tal on aga ka pikaajaline kogemus infektsioonikontrolliõena Ida-Tallinna Keskhaiglas.

OTSUS (konsensus): Kinnitada ravijuhendite „Transfusioonravi juhend (I osa). Äge verejooks ja massiivne transfusioon; patsiendi operatsioonile eelnev ambulatoorne ja perioperatiivne käsitus”, „Migreeni esmane diagnostika ja farmakoteraapia täiskasvanutel”, „Infektsioonikontrolli standard- ja isolatsiooninõuded” käsitlusalad ning „Infektsioonikontrolli standard- ja isolatsiooninõuded” töörühma liikmeks Signe Juhkam.

13.40-13.45 Sirutuspaus

13.45–14.20 Ravijuhendi „2. tüüpi diabeedi diagnostika ja ravi” arutelu ja sobivusel kinnitamine.

Urmeli Katus (sekretariaadi juht) ja Mart Roosimaa (töörühma juht) tegid ettekande juhendi koostamisest. Ühtlasi püsisekretariaadi esindajana juhendi koostamist koordineerinud U. Katus tegi ka kokkuvõtte retsensentide ja avalikkuse (patsiendi- ja erialaorganisatsioonide, tervishoiuasutuste) tagasisidest ning nõukoja poolt juhendile AGREE II töövahendiga antud hinnangust. Toodi välja, et mõned patsiendi käsitluse nn sammud patsientide käsitluse algoritmis võivad tekitada küsimusi, ei ole üheselt selged.

Tagasiside ja hinnangute kokkuvõtted on nõukojale kättesaadavad 8.06.2021 koosoleku materjalide kaustas. U. Katus kinnitas, et nõukoja poolt ravijuhendi AGREE II töövahendiga hindamisel tehtud tähele- ja ettepanekud vaadatakse üle ning vajadusel korrigeeritakse juhendi käsikirja paralleelselt keeletoimetusega. Üle vaadatakse ka algoritm ning püütakse see teha selgemaks, sh leitakse võimalusel alternatiiv sõnale „ebasobiv“.

Nõukoja 9 liiget oli valmis kinnitama ravijuhendi koosolekul käsitletud kujul ning 4 liiget juhul, kui kaalutakse läbi nõukoja poolt tehtud ettepanekud.

OTSUS: Kinnitada ravijuhend „2. tüüpi diabeedi diagnostika ja ravi” tingimusel, et nõukoja kommentaaride ja ettepanekutega arvestatakse.

14.20–15.15 Ravijuhendi „Kroonilise südamepuudulikkusega täiskasvanud patsiendi käsitus esmatasandil” arutelu ja sobivusel kinnitamine.

Tatjana Meister (püsisekretariaadi esindajana juhendi koostamise koordineerija) tegi ettekande juhendi koostamisest. Teda toetasid Ruth Kalda (töörühma juht) ja Alar Irs (sekretariaadi juht). T. Meister tegi ka kokkuvõtte retsensentide ja avalikkuse (patsiendi- ja erialaorganisatsioonide, tervishoiuasutuste) tagasisidest ning nõukoja poolt juhendile AGREE II töövahendiga antud hinnangust.

Nõukoja koosolekule eelnenud päeval oli Eesti Haigekassa (EHK) esitanud juhendi töörühma juhile ja ravijuhendite püsisekretariaadile ettepaneku muuta juhendis soovitus nr 25, sest selle soovitus järgimisel on suur majanduslik mõju (kulutõhusus aktsepteeritavuse mõttes piiripealne, samas eelarvemõju võib hinnanguliselt olla kuni 4 miljonit eurot aastas), millele EHK hinnangul ei olnud soovitus koostamisel antud piisavat kaalu. Soovituses öeldakse, et „Vasaku vatsakese vähenenud väljutusfraktsiooniga sümptomaatilistele (alates NYHA II funktsionaalsest klassist)

kroonilise südamepuudulikkusega patsientidele, kellel on varem kasutatud angiotensiini konverteeriva ensüümi inhibiitorit (AKEI) või südamepuudulikkuse näidustusega angiotensiini retseptori blokaatorit (ARB) ning kes seda talusid, minge vastunäidustuste puudumisel AKEI/ARB-iga ravilt üle ravile angiotensiini retseptori blokaatori ja neprilüsiini inhibiitori kombinatsiooniga (ARNI).“ Töörühma hinnangul on tegemist tugeva positiivse soovitusena, millel on kõrge tõendatuse aste.

EHK tegi soovitusel suurt eelarvemõju arvestades muuta soovitus nõrgaks positiivseks soovitusena või täiendada soovitusel sõnastust, lisades olemasolevale EHK ravimikomisjonis 11.09.2019 kokku lepitud (ravimi) väljakirjutamise tingimused:

- kellel ravikoostöö on hea;
- keda on eelnevalt vähemalt 3 kuud püsivalt ravitud Euroopa ravijuhendi järgse või sellele alternatiivse AKE-inhibiitori või ARB eesmärkanusega (selle dokumenteeritud talumatuse korral vähemalt keskmise annusega või maksimaalselt talutava annusega), kombinatsioonis maksimaalses talutavas annuses beetablokaatoriga;
- kellel kaksikravile mineralokortikoidireseptori antagonistide lisamise järgselt südamepuudulikkuse sümptomid endiselt püsivad või süvenevad.

Nõukoja koosoleku ajal toimunud arutelu käigus kaldusid (koosolekul osalenud) juhendi koostajad EHK poolt esitatud ettepanekutest eelistama soovitusel tugevuse muutmist. Samas leiti, et küsimus tuleb kogu töörühmaga läbi arutada.

OTSUS (konsensus): Kinnitada ravijuhend „Kroonilise südamepuudulikkusega täiskasvanud patsiendi käsitus esmatasandil“ tingimusel, et arvestatakse nõukoja kommentaaride ja ettepanekutega ning Eesti Haigekassa poolt tehtud ettepanekuga korrigeerida juhendi soovitusel nr 25.

15.15–15.25 Sirutuspaus

15.25–15.55 Patsiendijuhendi „Vaevuste leevendamine palliatiivses ravis“ arutelu ja sobivusel kinnitamine.

Ravijuhendite “Palliatiivse ravi juhend (I osa). Sümptomaatiline ravi.” ja “Palliatiivne ravi (II osa). Erakorraliste seisundite käsitus, elulõpuravi ja palliatiivse ravi korraldus” koostamist koordineerinud (toona) ravijuhendite püsisekretariaadi liige Anna Vesper tegi ettekande patsiendijuhendi koostamisest ja esitas kokkuvõtte patsientide tagasisidest. Nõukoda arutas liikmetele eelnevalt tutvumiseks saadetud patsiendijuhendit ning leidis, et tegemist on tänuväärse infomaterjaliga patsientidele ja nende lähedastele. Sisulisi täiendusettepanekuid nõukoja juhendile ei olnud.

OTSUS (konsensus): Kinnitada patsiendijuhend „Vaevuste leevendamine palliatiivses ravis“.

15.55–16.15 Lühülevaade ravijuhendite koostamise hetkeseisust. Kaja-Triin Laisaar (ravijuhendite püsisekretariaat)

2020. aasta ravijuhendid on kõik valmis, III kvartalis lisandub 2. tüüpi diabeedi patsiendi infomaterjal ja IV kvartalis kroonilise südamepuudulikkuse teemaline patsiendi infomaterjal. Need esitatakse nõukojale kinnitamiseks esimesel võimalusel pärast valmimist.

2021. aasta 8st ravijuhendist on hetkel töös 5 juhendit, ülejäänud 3 juhendi koostamine on planeeritud aasta teise poolde, täpse kava paneb püsisekretariaat paika pärast käesolevat nõukoja koosolekut. Terve täiskasvanu tervise jälgimise teemaline juhend koostatakse koos tervisetehnoloogia hindamise raportiga “Tervete täiskasvanute tervisekontrollid”. Ägeda perioperatiivse valu teemalise juhendi puhul on tegemist juhendi ajakohastamisega. Juhendi rakendumise hindamiseks on EHK teinud auditi (<https://www.haigekassa.ee/partnerile/tervishoiuteenuste-kvaliteet/kliinilised-auditid#tab-auditid-2019>), mille tulemusi ravijuhendi ajakohastamisel arvesse võetakse. EHK-l on valminud audit ka ajakohastamist vajava lamatiste käsitluse teemalise juhendi rakendumise hindamiseks (<https://www.haigekassa.ee/partnerile/tervishoiuteenuste-kvaliteet/sihtvalikud>), mille tulemusi saab samuti ravijuhendi ajakohastamisel arvesse võtta.

16.15–16.55 Muud küsimused. *Kaja-Triin Laisaar (ravijuhendite püsisekretariaat)*

- Ravijuhendite nn jätku-juhendite vajaduse ülevaade
Seni koostatud või koostamisel olevatest juhenditest on 2. tüüpi diabeedi, transfusioonravi ja migreeni ravijuhendi töörühmad leidnud, et neil teemadel on vaja ka nn jätku-juhendit – et vastata nende haigustega patsientide käsitluse muudele (senistesse ravijuhendisse mitte mahtunud) küsimustele.
- 2022. aastal ajakohastamist vajavate ravijuhendite ülevaade
Järgmisel aastal kuuluvad vastavalt algse ravijuhendi valmimisaastale n-ö automaatselt ajakohastamisele järgmised juhendid:
  - Kopsu- ja kopsuvälise tuberkuloosi käsitlus. [RJ-A/18.1-2017](#)
  - Alzheimeri tõve diagnostika ja ravi. [RJ-G/23.1-2017](#)
  - Kroonilise venoosse haavandi käsitlus. [RJ-I/21.1-2017](#)
  - Kroonilise neeruhaiguse ennetus ja käsitlus. [RJ-N/16.1-2017](#)
  - Enneaegse sünnituse ja enneaegse vastsündinu perinataalperioodi käsitlus. [RJ-P/15.1-2017](#)

Lisaks oleks juba käesoleval aastal pidanud ajakohastamisele minema ravijuhend „Bariaatrilise patsiendi käsitlus enne ja pärast kirurgilist sekkumist“ ([RJ-E/12.1-2016](#)), kuid selle juhendi rakendumist hindav audit valmib augustis 2021 ning seepärast lükkub juhendi ajakohastamine samuti järgmisel aastasse.

Kokkuvõttes tähendab see, et vastavalt EHK ja Tartu Ülikooli senisele lepingumahule (koostatavate ravijuhendite arvule kuni 8) ei jagu järgmisel aastal nn uutel teemadel juhendite koostamiseks kuigivõrd ressursse.

- Nõukoja järgmised elektroonsed tööülesanded
Püsisekretariaat andis nõukojale teada, et suure tõenäosusega ootavad nõukoja liikmeid enne järgmist korralist koosolekut ees järgmised elektroonsed tööülesanded, millest neid teavitatakse jooksvalt:
  - 2. tüüpi diabeedi patsiendi infomaterjali kinnitamine;
  - kolme käesoleva aasta teises pooles töösse mineva ravijuhendi käsitlusala kinnitamine;
  - Ravijuhendite Nõukoja liikmete mõeldud koolituse aja jm üksikasjade kooskõlastamine.

- **Silmaarstide poolt „Lapse tervise jälgimise juhendiga“ seoses tõstatatud küsimuse arutelu**

Ettekande juhendis laste silmade kontrolli osas tekkinud probleemist tegi juhendi konsultant ja Eesti Oftalmoloogide Seltsi esindav dr Mari Levin. Probleemi kommenteeris juhendi töörühma liige ja praegu selles küsimuses Eesti Perearstide Seltsi esindav dr Anne Minka.

Dr Levin tõi ettekandes välja juhendi talle teadaolevalt viimases ja avaldatud (ehk tegelikus lõppversioonis) olevad erinevused ning juhendis kirjapandu (sh soovitude) vastuolud teistes Euroopa riikides ja ka Eestis silmaarstide poolt laste silmade kontrolli osas soovitatuga. Dr Levini ettekanne tehakse nõukoja liikmetele pärast koosolekut nõukoja siseveebis kättesaadavaks.

Nõukoda arutas, kuidas oleks kõige mõistlikum tekkinud olukord lahendada. Püsisekretariaat tõi välja, et juhendi koostamisest ei ole veel möödunud 5 aastat, mis tähendab, et juhendi tavapärase ajakohastamiseni läheb veel aega. Kogu juhendi ajakohastamine on aga töömahukas ning seda ei ole püsisekretariaadi käesoleva aasta tööplaani arvestatud. Püsisekretariaat planeerib oma tööd keskeltläbi 1 aasta ette. Samas raskendab tekkinud olukord juba praegu pere- ja silmaarstide koostööd (e-konsultatsioone). Lahenduseks ei ole ka üksnes juhendiga koos välja töötatud lapse tervise jälgimise kontrollkaardi muutmine, sest vastuolu(d) puudutavad juhendis antud soovitusi.

Koos püsisekretariaadiga jõuti järeldusele, et optimaalseim lahendus on n-ö erandkorras avada ja läbi vaadata üksnes kõnealused soovitused ja nende selgitused ning nende soovitustega haakuv materjal (nt kontrollkaart). See töö toimub püsisekretariaadi eestvõttel, olukorrast informeeritakse kogu juhendi töörühma ning tööse kaasatakse silmaarstide esindajad. Püsisekretariaat koostab töökava ja lepib EHKga kokku töö rahastamise.

Läbi on vaja vaadata soovitused nr 13–15, kuid et nii nende soovitude kui soovitude nr 16 ja nr 17 aluseks oli üks ühine kliiniline küsimus ning soovitustel nr 13–17 on ühine selgitus, tuleb avada vastav kliiniline küsimus, läbi vaadata soovitused nr 13–17 ning nende selgitus.

Otsus (konsensus): Avada ravijuhendis "Lapse tervise jälgimise juhend (RJ-Z/29.1-2019)" Eesti Oftalmoloogide Seltsi ettepanekul soovitude nr 13 kuni 17 aluseks olnud kliiniline küsimus laste silmade ja nägemisprobleemide varase avastamise kohta ja ajakohastada vastavad soovitused ning vajadusel nendega seotud juhendi muud soovitused ja/või materjalid. Ravijuhendite püsisekretariaadi ülesandeks on hinnata selle töö maht, koostada kava ning asuda tasustamise osas läbirääkimistesse Eesti Haigekassaga.

16.55–17.00 Koosoleku kokkuvõte. *Kadri Tamme (Ravijuhendite Nõukoja esimees)*

Nõukoda kohtub taas korralisel koosolekul 15. septembril 2021 kell 13.00–17.00, mis võimalusel toimub kontaktkoosolekuna. Koosoleku meeldetuletus ja materjalid saadetakse nõukoja liikmetele hiljemalt nädal enne koosoleku toimumist.